

CƠN SÓT GIÁ DẦU

và những tác động của nó

HÀ ĐIỀU CHÀU

Sau một thời gian tạm lắng, ngày 29/7, lần đầu tiên giá dầu trên thị trường thế giới vượt quá 61 USD/thùng, sau đó tiếp tục xu hướng tăng, đến 8/8 đã lên tới 62,87 USD/thùng. Các chuyên gia nhận định, giá dầu tăng đột biến trong khoảng thời gian ngắn là do một loạt những nguyên nhân mới xuất hiện trên thế giới. Trước hết là tâm lý lo ngại sau vụ cháy ở nhà máy lọc dầu thuộc bang Têch-dốt (Mỹ) gây ảnh hưởng tới hoạt động cung cấp dầu hiện tại và trong mùa đông tới. Ngày 1/8, Vua Ả rập Xê út Phai-xan Phát qua đời. Ngay sau sự kiện này, giá dầu ở Mỹ lại tăng thêm 50 cent/thùng. Ngày 3/8, I-ran tuyên bố nước này bắt đầu khôi phục các hoạt động hạt nhân sau khi không đạt được nhất trí với những quan điểm của EU. Tin này đã tác động tới thị trường dầu lửa thế giới theo hướng đẩy giá lên. Tiếp đó, Mỹ tuyên bố tạm thời đóng cửa các cơ quan ngoại giao của mình ở Ả rập Xê út sau khi nhận được cảnh báo về các cuộc tấn công khủng bố có thể xảy ra tại đây đã làm cho giá dầu trên thị trường thế giới tăng lên tới mức cao kỷ lục là 62,87 USD/thùng, thậm chí có lúc lên tới hơn 67 USD/thùng. Trong lúc này, các nhà đầu tư trên thế giới đang tỏ ra lo ngại trước kết quả bầu cử Tổng thống mới ở I-ran, một nước thành viên quan trọng thứ 2 trong OPEC. Chiến thắng của ứng cử viên bảo thủ Mamud Amadinejad, một người không chủ trương thân phương Tây, đã khiến nhiều chuyên gia về thị trường lo ngại rằng những Cty dầu lửa nước ngoài đang hoạt động ở I-ran có thể sẽ bị đóng cửa trong thời gian tới.

Ngoài những yếu tố mang tính đột biến tác động tới giá dầu, còn có tâm

lý lo ngại sản lượng cung hiện nay không đủ đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng trên thế giới, đặc biệt là 2 quốc gia tiêu thụ dầu lớn nhất thế giới là Mỹ và Trung Quốc, đã đẩy giới kinh doanh dầu trên thế giới lao vào đầu tư tích trữ. Riêng Trung Quốc chiếm từ 40% mức tăng nhu cầu dầu của toàn thế giới do tốc độ tăng trưởng kinh tế quá nóng với 9,2% năm 2004. Ví thể, giờ đây thế giới đang theo dõi cái gọi là "nhân tố Trung Quốc" trên thị trường dầu thô thế giới. Mới chỉ 12 năm trước, Trung Quốc còn là một nước tự túc được dầu lửa thì nay đã trở thành một nước NK dầu lớn thứ 3 thế giới. Hiện nay, Trung Quốc đang phải NK tới 1/2 lượng dầu tiêu thụ trong nước, dự báo năm 2005 lượng NK tiếp tục tăng 6,3% so với năm 2004. Từ năm 2003 tới nay, do lo ngại về nguồn cung nên Mỹ liên tục tăng kho dự trữ dầu chiến lược của mình nên càng làm cho nguồn cung trên thị trường thế giới bị thiếu hụt. Chính vì thế mà gần đây, ngay cả khi OPEC tăng sản lượng khai thác nhưng giá dầu trên thị trường thế giới cũng không vì thế mà giảm đi. Ngoài ra, những biến động chính trị gần đây tại các nước sản xuất dầu lớn khác của thế giới như I-rắc, Vê-nê-zuê-la, Ni-giê-ri-a... cũng là những nhân tố đẩy giá dầu lên.

Giá dầu tăng tất yếu dẫn tới chi phí kinh doanh tăng, lợi nhuận giảm, thất nghiệp gia tăng bởi các Cty cắt giảm nhân công hàng loạt, hoạt động XK hàng hoá nói chung của thế giới bị giảm đi do sức tiêu thụ hạn chế. Giá dầu tăng cao đang đẩy một số quốc gia tới nguy cơ suy thoái kinh tế. Theo ước tính của các chuyên gia kinh tế, giá dầu cứ tăng thêm 5 USD/thùng thì GDP của thế giới lại giảm đi 0,2% và giá dầu duy trì cao càng lâu thì kinh tế càng khó khăn

bấy nhiêu. Giá dầu tăng cao đang gây tổn hại nặng cho các nền kinh tế vốn NK nhiều loại nhiên liệu này. Đặc biệt tại châu Á, châu lục lớn thứ 2 thế giới với các nền kinh tế đang tăng trưởng mạnh như Trung Quốc và Ấn Độ, việc báo đảm nguồn cung dầu lửa đang trở nên bức thiết hơn bao giờ hết vì nhu cầu tiêu thụ dự đoán sẽ tăng gấp đôi trong vòng 20 năm tới và từ năm 2010 sẽ vượt khu vực Bắc Mỹ. Chưa bao giờ người ta thấy lãi suất tiết kiệm ở nhiều nền kinh tế lớn của châu Á như Nhật Bản, Hàn Quốc, Xin-ga-po, Thái-lan... lại xuống thấp như lúc này. IMF khuyến cáo các nền kinh tế châu Á nên có chính sách năng lượng linh hoạt để san sẻ gánh nặng đầu vào cho DN nhằm tránh đổ vỡ XK trước xu thế tăng lên không ngừng của giá dầu. Trên thực tế, ngay sau khi giá dầu trên thị trường thế giới vượt ngưỡng 50 USD/thùng, một số nước đã xóa bỏ trợ giá nhiên liệu bằng cách tăng giá xăng dầu trong nước để giảm bớt sức ép đối với ngân sách nhà nước. Chính phủ Thái-lan quyết định xóa bỏ trợ giá xăng dầu vốn đã tiêu tốn hơn 2 tỷ USD trong 16 tháng qua vì phải NK nhiên liệu giá cao dẫn đến thâm hụt thương mại tăng. Ấn Độ, một quốc gia NK tới hơn 70% nhu cầu dầu lửa đã phải tăng giá xăng dầu khoảng 7% vì giá NK cao, đồng thời giảm mức NK nhờ thực hiện chính sách tiết kiệm năng lượng. Riêng 5 tháng đầu năm 2005 Ấn Độ đã giảm được 1,3% lượng xăng dầu NK so với cùng kỳ năm 2004. Nhiều nước coi chính sách tiết kiệm năng lượng là ưu tiên hàng đầu. Hàn Quốc đã cắt giảm 21% mức tiêu thụ dầu trong 5 tháng đầu năm 2005, đồng thời còn đầu tư những khoản tiền lớn để nghiên cứu các nguồn năng lượng sạch có giá rẻ để hỗ trợ cho tiêu dùng.

Nhật Bản, một quốc gia NK dầu hàng đầu thế giới, đang thực hành tiết kiệm năng lượng bằng cách chuyển một số lĩnh vực sử dụng nhiều xăng dầu sang sử dụng điện. Đến nay, Nhật Bản đã trợ cấp khoảng 1,3 tỷ USD để lắp đặt hệ thống năng lượng mặt trời cho gần 160 nghìn hộ gia đình. Bộ Tài chính Hàn Quốc nhận định, giá dầu tăng cao sẽ ảnh hưởng lớn tới sức mua trong nước và XK, làm cho tốc độ tăng trưởng kinh tế tụt 1% xuống còn 4% trong năm nay. Cuối tháng 6/2005, Trung Quốc đã thành lập Ban chỉ đạo năng lượng quốc gia do Thủ tướng làm trưởng ban, đã xác định công tác năng lượng quốc gia trong thời gian trước mắt bao gồm tăng cường nghiên cứu, hoàn thiện qui hoạch tổng thể phát triển trung hạn và dài hạn nguồn năng lượng, phân phối hợp lý nguồn năng lượng đi đôi với phát triển các nguồn năng lượng mới và năng lượng có khả năng tái sinh, triệt để tiết kiệm năng lượng. Trong khi các nước OPEC được hưởng lợi từ hoạt động XK dầu nhờ giá cao thì In-đô-nê-xia lại phải "đau đầu" vì có tới 1/4 nhu

cầu dầu tiêu thụ trong nước phải NK. Tại Thái-lan, dự báo tài khoản vãng lai năm 2005 sẽ thâm hụt khoảng 3 tỷ USD sau khi thặng dư 7 tỷ USD trong năm 2004.

Trên thực tế, giá dầu tăng cao đã làm cho kim ngạch XK và lợi nhuận trước thuế của nhiều nước giảm trong những tháng gần đây. Mặt khác, do giá dầu tăng nên chi phí NK của nhiều nước tăng và gây sức ép lên giá của nhiều đồng tiền. Để đối phó với cơn sốt giá dầu, bên cạnh những biện pháp bình ổn giá trong nước, tìm kiếm nguồn năng lượng thay thế, mỗi quốc gia cần có chiến lược tiết kiệm năng lượng một cách hợp lý. Các chuyên gia dự báo nhu cầu năng lượng tăng cao có thể sẽ dẫn tới cuộc khủng hoảng năng lượng giống như cuộc khủng hoảng đã tàn phá kinh tế thế giới trong những năm 80 của thế kỷ trước. Vấn đề hiện nay là làm thế nào để hạ cơn sốt giá dầu trên thế giới khi mà nhu cầu liên tục tăng? Đặc biệt trong bối cảnh hiện nay giá dầu tăng không theo qui luật thông thường như trước đây, mà diễn biến rất phức tạp và khó dự đoán ■